

Hverdagspoetisk praksis

-rejsebrev fra et besøg hos Robust i Oslo

Af Anette Holmgren

Begreberne er filosofiens sprog; kunsten er sansningens sprog – hvor de to mødes sker forandringen.

G. Deleuze

Det er nu 8 dage siden jeg kom hjem fra et 2-dags besøg i Oslo. I to dage mødtes jeg med 50 entusiastiske praktikere, alle med forkærlighed og interesse for narrativ praksis. Omdrejningspunktet var samtaler med unge. Jeg var inviteret til at undervise. Det var Robust som havde inviteret. Robust, en hjertevarm og energisk organisme (og derfor robust), placeret i Oslo, midt i Grønlands centrum, hvor mangfoldigheden er så stor, at jeg føler mig hensat til London eller New York, når jeg går rundt i gaderne. Huset emmer af hjemlighed. Nederst det store køkken, hvor man fornemmer at ideer og tanker om faglige principper, omsorg for mennesker og frihed er bærende elementer. På første sal præges venterummet af fire store sækkestole. Indretningen er ikke rettet mod folk med ondt i ryggen eller stive ben, men til musikelskende, sækkestolsslængende unge – der gerne venter på det bliver deres tur.

Jeg bliver ført op til undervisningslokalet øverst oppe. Et hyggeligt loftsrums. "Vi deler det med naboen" siger Brit, der har fulgt mig op. "Er her ikke skønt". Jeg bøjer mig under skråvæggene og ser på de mange stole, der er stillet op, og på kontrabassen, som fylder det meste af undervisningspladsen, og tænker på de mange store auditorier jeg igennem tiden har undervist i. Undervisningsopgaven opleves meget anderledes, når intimiteten er givet på forhånd. Jeg slapper af.

Loftet fyldes snart af glade mennesker. Forventningsfuld summen. Kendte ansigter dukker op. Det havde jeg ikke forudset. Pludselig føler jeg mig ikke længere alene. Jeg kender nogen. De har hørt mig tale før og ved, hvad jeg står for. Alligevel kommer de her. Jeg tænker på forelæsere, jeg selv har hørt igen og igen, og mærker glæden ved at kunne bidrage til at skabe samlingspunkter omkring betydningsfulde ideer og praksisser. Samlingspunkter uden hvilke, vi alle bliver som små øer uden tilholdssted.

Et lille stik af sorg rammer mig. Hvor er mit eget tilholdssted? Michael White er her ikke mere. Hvor var det trygt at vide, at man hvert år kunne rejse til en konference og tilbringe øjeblikke i hans selskab, og al mening ville samle sig, i det eneste sikre: "Dette tror jeg på"; "dette ønsker jeg at gøre"; "dette er den rette vej for mig".

Michael White er her ikke mere, du må selv. Realiteterne har stået klart for mig længe. Vi må selv. Vi må samle op så godt vi kan, derfra hvor ideerne var nået til i april 2008. Heldigvis er vi mange, der ønsker dette. Mange som ønsker, at narrativ praksis fortsat skal være en levende og udviklende praksis. En praksis som forholder sig til den virkelighed, den opererer i, og som fortsat ser det som sin opgave at være et terapeutisk respons til moderne magt. Det er vores arv. Dette og ikke andet.

Pludselig træder fire mennesker ind på scenen. Kontrabassen løftes, guitaristen har brug for min stol og sangerne smiler forventningsfulde. Folkesangen om "mor" rammer mig med sin humor og sødme, ligesom bassen rammer dybere strenge i bevidstheden, der dog hurtigt bliver skubbet væk. "Jeg interesserer mig

overhovedet ikke for folkemusik!" siger Brit langt senere, da vi spiser aftensmad på Asylet. Oslos første børneasyl og nu en nærliggende restaurant. Jeg responderer med et latterbrøl, fordi jeg i samme sekund mærker min egen morals grænse. "Narrativ praksis handler om at gøre den anden interesseret i sit eget liv". Hvor sker det let, at sådanne ideer fra praksissen spredes ud over livet og bliver til moraler, vi møder hinanden med. Og hvor er det befriende, når disse bliver brudt af et menneske, der overhovedet ikke interesserer sig for folkeviser.

Dagen går over stok og sten. Den narrative metafor, fortællinger der domesticerer det uvante; hvordan problemer er problemer i kulturen, og at det, som er problematisk, skifter. "Hvor er det godt, du kan sætte grænser," sagde en socialarbejder til en af de unge, jeg taler med. Hvorefter hun fulgte op med: "Det er du måske lidt for god til". Normalitetens stier er snævre og kravene til ungdommen stor. I skal kunne sætte grænser, men samtidig være åbne og turde nyt. "Vi må gå til livet med samme alvor, som barnet har når det leger". Nietzsche citatet rammer dagen ind. Narrativ praksis er en leg vi leger. Vi må gå til den med samme alvor som barnet. En dag vil vi lege en anden leg, med samme alvor.

Højdepunktet kommer om eftermiddagen, da vi får besøg af to unge. De havde sagt ja til at tale med mig foran forsamlingen. De kommer lidt før planlagt og sidder med på en halv times undervisning. Det er svært for mig at koncentrere mig. Hvor ser de betagende ud. Nysgerrige og generte. "Vi vil rigtig gerne være med, men vi ønsker ikke at tale om vores familier" siger de til mig, da jeg hilser på dem i pausen. Jeg håber på, de vil være med til at tale om deres venskab og om de skridt, der er blevet mulige for dem i forbindelse med deres tilknytning til Robust.

Samtalen går i gang. Vidnerne er klar. Tre mænd har meldt sig. "Har du tænkt på, at det er tre mænd, der har meldt sig og de er to piger" hvisker en deltager til mig. "Åh, nej. Det har jeg slet ikke tænkt på." Min evigt manglende evne til at tænke i køn rammer mig. Jeg skubber det væk.

Samtalen går i gang. Ord og sætninger kommer på tavlen. Betydningen af venskab. Betydningen af at have en anden som altid ved, hvordan man har det. Samtale om, hvordan livet handler om at leve med de vilkår, der er én givet – hvilket er noget ganske andet end at acceptere disse vilkår. Alle deltagerne lærer noget den eftermiddag. Et vidne skulle direkte hjem og tale med sin egen datter. Det betød ingenting, han var en mand.

Tavlen blev dokumentationsplatformen, der fastholdt ordene efterhånden, som de blev sagt. "Når man læser det, synes man, at man har sagt noget klogt" sagde den ene pige efterfølgende.

Jeg har denne vinter været særligt interesseret i at undersøge menneskers livsprincipper, som de viser sig i det levede liv. Når man formulerer principper i samtaler, udvides ikke bare den enkeltes, men hele kulturens, reservoir af tilgængelige fortællinger. Den sociale verden vokser. Den eftermiddag i Oslo blev et antal nye fortællinger tilgængelige for alle os, der var publikum til samtalen. Vores liv blev beriget. Vores verden voksede.

Narrativ praksis forbinder sig til beskrivelser af livet. Til navngivningen. Livet skabes, når vi samler det i fortællinger, der indeholder en begyndelse, en handling og en afslutning, siger Siri Hustvedt i bogen: *En amerikaners lidelser*. Ordene og begreberne er ikke bare retorik. Ikke bare refleksioner. De er skabere af den virkelighed og den sanselighed, de beskriver. Virkelige erkendelser er sjældent tørt stof, de ledsages af følelser, siger Hustvedt videre. Filosofen Deleuze taler om sansningernes følgeskab med begreberne. Om

hvordan kunstens er sansningens form, og begreberne er filosofiens form, og det er i mødet med de to at forandring skabes.

Kan vi da tilføje begreberne kunstens form og derved skabe sanselighed, der rækker ud over, hvad var muligt i samtalens form. Følgende er pigerne ord, som de blev skrevet på tavlen og efterfølgende sat i digtes form. Vi kalder det poetisering.

Holde ut livet og den du er.

Jeg troede de kunne have lyst
-for de er lysne på at finde ud af deres liv
Nysgerrige og åbne for
hvad som måtte komme

Tænke på hvad andre har brug for
Tænke på hvad jeg selv har brug for
Andre kan godt klare sig!
Ikke acceptere – leve med det
Man må jo det
Forsøge at koncentrere sig om andre ting.

Ønske oversigt over livet
Både være svag og stærk
Det handler om at forsøge at holde
ut livet og den du er.
Ta' en dag af gange
Ikke bare stress over fremtiden
Ta' dagen som den kommer

Man må tænke på fremtiden i passende doser,
for ikke at bruge hele livet på at tænke
på drømme – og så aldrig komme derhen.

Vi kender hinanden så godt
Vi er lig hinanden
Kobler på hinanden.
Blande latter og sjov
med alvor og gråd.

Jeg har en person i dagliglivet,
som altid er optaget af, hvad der sker i hovedet mit.

Vi kan være os selv
Ikke dømme hverandre.
Snakke om hvordan man har det,
uden det bliver set på som klage.

At have det morsomt letter på alt
-og gør det morsommere
Humor gør livet lettere.
Men man skal ikke være naiv,
man skal fortsat have kontakt med virkeligheden.

Vi blev alle rigere den eftermiddag. Rigere fordi vi fik med os skatte om livet. Alle, hvis job består af samtaler med andre, går rundt med en hemmelig glæde, der knytter sig til deres arbejde. De ved, at de hver dag beriges med med fortællinger om livet. De samler kunst. Livskunst. Vi, der har samtaler med andre, er samfundets egentlige kunstsamlere.

Mit afsluttende ord fra denne rejseberetning skal, ud over en stor tak for dage i hjertevarmt selskab, være, at vi ikke må udelukke andre fra vores kunstsamling. Vi må ikke kun samle til eget brug. Vi må dele ud. Vi må udstille. Den etiske forpligtigelse overfor de skatte – ord og fortællinger, vi modtager, er at bruge dem til at berige kulturen. Kun herigennem kan kulturen se sig selv. Samfundsforskeren Nils Christie siger det således:

”Jeg forstår godt at i et samfunn hvor vi kjenner hverandre mindre og mindre – som totale mennesker – der oppstår det behov for noen som forteller oss hvordan de andre er. Men dette er jo samtidig en situasjon som krever den ytterste årvåkenhet. Fortellingen om hvordan de andre er, må bli en hel fortelling. Hvis psykiatere og psykologer skal hjelpe oss, må det bli som fortellere av historier om mennesker. Ellers blir de bare funksjonærer, hjelpere for rettspersonellet ved å sette enkle ord på kompliserte liv.” (Christie, 2009, Små ord for store spørsmål, s.44)

At fortælle fortællingerne er hjælpeprofessionens politiske respons og etiske forpligtigelse. Dermed bliver poesi til hverdagsrevolutionær praksis.

Anette Holmgren er direktør i DISPUK,

Forfatter til bogen: *Terapifortællinger*

anetteholmgren@dispuk.dk

www.dispuk.dk/www.dispuk.no